

Nezamestnanosť sa znižuje aj kvôli tomu, že ľudia sa môžu zamestnať len na dohodu

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky (NKÚ SR) preveroval projekt REPAS, ktorý je zameraný na pružné a cieľené vzdelávanie uchádzačov o zamestnanie podľa požiadaviek a potrieb trhu práce formou rekvalifikácie. Kontrolóri zisťovali, či realizácia rekvalifikácie pri uplatnení sa uchádzačov na trhu je účinná, efektívna a či vďaka nej došlo k zníženiu nezamestnanosti. Kontrolóri za obdobie rokov 2014 až do 1. polovice roka 2017 skontrolovali 8 vybraných úradov práce (Bratislava, Dunajská Streda, Košice, Nitra, Prešov, Prievidza, Rimavská Sobota, Žilina) a samotné Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Podľa údajov ministerstva práce bola v roku 2014 priemerná ročná miera evidovanej nezamestnanosti na úrovni 12,79 %, ktorá postupne klesala. Národná autorita pre oblasť externej kontroly v tejto súvislosti upozorňuje na vysoké riziko dlhodobiejšieho efektu znižujúcej sa nezamestnanosti, keďže na tomto vývoji má podiel veľký počet zamestnaných na dohodu. Takáto práca veľmi citlivo reaguje na zmeny ekonomickej situácie zamestnávateľa, kvôli čomu vzniká objektívne riziko zrušenia pracovného miesta na dohodu a takáto politika trhu práce nie je dlhodobo udržateľná. Z celkového počtu poistencov Sociálnej poisťovne (326 314), u ktorých vznikla prvá registrácia v nej, bolo 205 938 ľudí zamestnaných na dohodu (viac ako 63 %) a týka sa aj značnej časti absolventov REPAS-u.

Zistenia NKÚ SR

Pri rekvalifikácii boli poskytnuté finančné prostriedky v rámci troch národných a piatich regionálnych projektov, pričom za kontrolované obdobie bolo vyčerpaných viac ako 17 miliónov eur. Kontrolou bolo zistené, že výber kurzov a ich následné schvaľovanie posudzovali na úradoch práce individuálne, s ohľadom na dodržanie stanovených podmienok a s prihliadnutím na regionálny a finančný aspekt. Posudzovanie žiadostí sa v priebehu kontrolovaného obdobia menilo trikrát. Zmeny však neprinesli sprísnenie tohto posudzovania, naopak, stalo sa benevolentné, prakticky až do tej miery, že úrad práce nemá dôvod neschváliť podanú žiadosť. NKÚ SR preto odporúča pristúpiť k pôvodnému hodnoteniu (platné do 30. apríla 2017) tak, aby posudzovanie uchádzačov pri výbere kurzov bolo sprísnené, a zároveň individuálne (napr. neodsúhlasovať novým absolventom stredných a vysokých škôl základy v oblasti informatiky, jazykových kurzov, manažmentu,...). Taktiež dať pri výbere kurzov vyššie bodové ohodnotenie znevýhodneným uchádzačom, hlavne rizikovým skupinám nad 50 rokov, dlhodobo nezamestnaným a ľuďom so základným vzdelaním.

Zo všetkých uchádzačov o zamestnanie, ktorí absolvovali REPAS (38 009), sa do pol roka od skončenia rekvalifikácie zamestnalo 18 245 občanov, čo predstavuje efektívnosť pod 50%. Viac ako polovica podporených klientov sa tak po ukončení kurzov do 6 mesiacov na trhu práce vôbec neuplatnila. Z evidencie úradov práce však nebolo možné zistiť relevantnú informáciu o tom, či absolventi REPAS-u, ktorí sa do 6 mesiacov na trhu uplatnili, zostali zamestnaní aj po uplynutí tejto doby. Rovnako sa nedalo zistiť, v akej oblasti sa absolventi kurzov zamestnali. Preto kontrolóri vybrali vzorku, ku ktorej boli predložené spisy uchádzačov zaradených na rekvalifikáciu. K vybranej vzorke SP poskytla informácie o ich prvom zamestnaní po skončení kurzu, ako aj o priebehu ďalších zamestnaní. Vybraná vzorka reprezentovala 12,63 % z celkového počtu ukončených rekvalifikačných kurzov na kontrolovaných úradoch práce. Aj keď takmer 55 % uchádzačov o zamestnanie bolo koncom júna 2017 v pracovnom pomere, zamestnanie v odbore rekvalifikačného kurzu si našlo len bezmála 42 %. Najvyššia kontrolná inštitúcia preto odporúča, aby úrady práce povinne evidovali, v akom odbore sa uchádzači po skončení rekvalifikačných kurzov zamestnali, resp. si založili živnosť. Len tak bude možné vykazovať skutočnú efektívnosť a účinnosť projektu REPAS.

Čísla ako reflexia

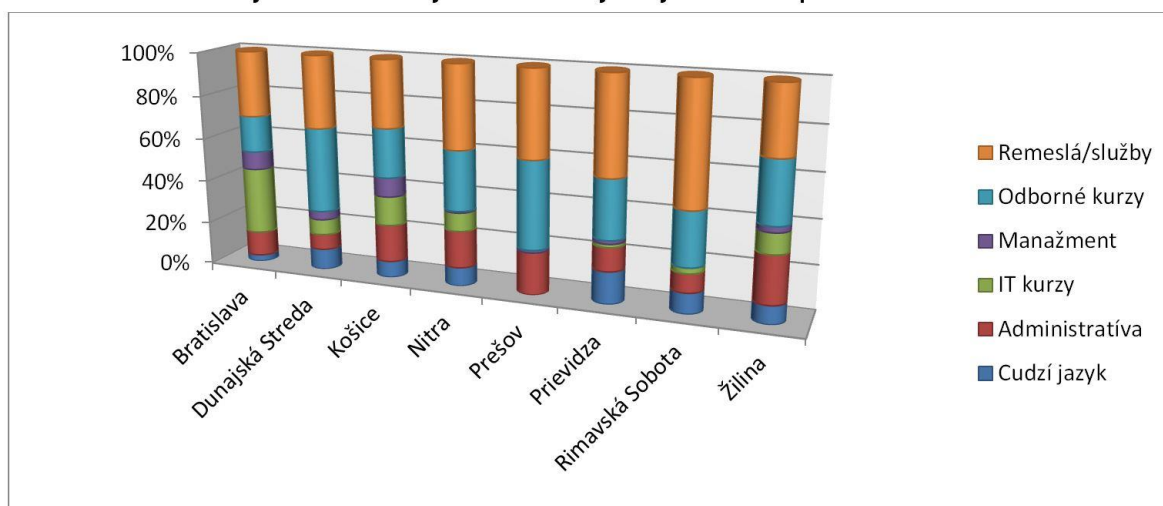
Ako ďalej ukázala kontrola, rekvalifikačné kurzy absolvovali uchádzači z rôznych vzdelanostných skupín. Najväčšie zastúpenie mali ľudia s úplným stredným odborným vzdelaním (37,63 %) a stredným odborným vzdelaním (23,28 %). Uchádzači s vysokoškolským vzdelaním 2. stupňa mali 16,60-percentné zastúpenie a objavili sa aj ľudia s vysokoškolským vzdelaním 3. stupňa (0,45 %). Zaujímavé je, že na úrade práce v Bratislave tvorili najpočetnejšiu skupinu nezamestnaných, ktorí ukončili REPAS, práve absolventi VŠ 2. stupňa, až 50,18 %. Táto skutočnosť potvrdzuje zistenia NKÚ SR z predošlých kontrol zameraných na uplatňovanie absolventov škôl na trhu práce. Úrad už vtedy avizoval, že viaceré študijné odborné na vysokých školách nezodpovedajú potrebám pracovného trhu a ich absolventi končia na úradoch práce. S rovnakým problémom zápasia aj absolventi s úplným stredným odborným vzdelaním a stredným odborným vzdelaním. Naopak uchádzači o zamestnanie so základným vzdelaním, ktorí absolvovali

rekvalifikačný kurz, majú v rámci kontrolovaných úradov práce len minoritné zastúpenie (9,09 %). Pritom sú to práve oni, ktorí tvoria najohrozenejšiu skupinu z pohľadu uplatnenia sa na trhu práce a ktorí potrebujú nadobudnúť pracovné zručnosti.

Najviac kurzov sa uskutočnilo v kategórii remeslá a služby (37,86 %), prevládali najmä opatrovateľské služby. Napríklad v Rimavskej Sobote tvorila táto skupina, ktorá ukončila REPAS, až 49,75 %, v Prievidzi to bolo 43,03 %. Odborné kurzy absolvovalo 2 679 osôb (25,44 %), najviac v Prešove (36,76 %). Išlo prevažne o kurzy súvisiace s profesiou vodiča. V Rimavskej Sobote boli tieto kurzy zamerané hlavne na rôzne vodičské oprávnenia, obsluhu motorových vozíkov, strojov, výkon strážnej služby, vzdelávanie elektrotechnikov. Iná situácia bola na úrade práce v Bratislave, kde 36 % tvorili kurzy výpočtovej techniky (graf).

Kontrola poukazuje aj na systémový nedostatok, ktorý súvisí s tým, že požiadavky uchádzačov pri kurzoch REPAS-u na vybraných úradoch práce takmer vôbec nekorešpondovali s dopytom trhu v danom regióne. NKÚ SR preto odporúča podporiť rekvalifikačné kurzy zamerané predovšetkým na oblasti, pri ktorých je v danom regióne predpoklad uplatnenia sa na trhu práce. Zároveň odporúča upraviť interné normy a pokyny ústredia tak, aby sa podporili rekvalifikačné kurzy zamerané predovšetkým na voľné pracovné miesta žiadané v danom regióne. Zvlášť zohľadňovať takých uchádzačov, ktorí majú reálny výhľad na uzatvorenie pracovného pomeru od konkrétneho zamestnávateľa.

Zameranie uskutočnených rekvalifikačných kurzov na vybraných úradoch práce

Zdroj: ÚPSVaR

REPAS v číslach

(kontrolované obdobie rokov 2014 až 1. polovica roku 2017)

- ✓ 55 568 žiadostí o účasť na rekvalifikačnom kurze (v rámci celého Slovenska)
- ✓ 38 009 uchádzačov absolvovalo REPAS
- ✓ 18 245 z nich sa zamestnalo do 6 mesiacov od skončenia rekvalifikácie (48% efektívnosť)
- ✓ 5 345 ľudí (14 %) ukončilo kurzy v rámci projektu a do jedného roka boli stále v evidencii ÚP
- ✓ 17,88 mil. eur je suma čerpaných finančných prostriedkov na projekt REPAS
- ✓ najviac uchádzačov bolo vo veku 26 – 50 rokov (64,60 %)
- ✓ najrozšírenejšia vzdelanostná skupina – úplné stredné odborné vzdelanie (37,63 %)
- ✓ najčastejšie obsadzované kurzy – remeslá a služby (37,86 %), odborné kurzy absolvovalo 2 679 ľudí (25,44 %)
- ✓ kurzy v oblasti výpočtovej techniky (9,92 %) prevládali na ÚP BA (až takmer 36 %)
- ✓ najviac obsadzované a hradené rekvalifikačné kurzy boli v cene 201 až 500 eur (44,06 %)